

értéke a nevelő-tábor érdeklődését oly nagy fokban felkeltette, hogy hatásként egyre szélesebbkörű lett a nevelési helyzetek lélektani adottságainak, vagy a lélektani helyzetek nevelési motívumainak kutatása. Így ez az úgynevezett „neveléslélektan“, — melyet semmiképen sem azonosíthatunk az általános lélektannal, — önálló problématerületté lett. A német tudományos irodalomban kiváló alkottak e téren: *Tumlriz és Busemann*.

E korszerű és léryegesen fontos áramlat a magyar pedagógiát sem hagyta érintetlenül. 1931-ben Baranyai Erzsébet foglalkozott a neveléslélektani kutatás magyar feladataival, de csak a „tanítás lélektana“ körében. A neveléslélektan elméleti és gyakorlati területét átfogó munka nálunk még nem hagyta el a sajtót.

Ezt a hiányt pótolja az utóbbi hetekben megjelent: „Bevezetés a neveléslélektanba“ című mű, Dr. Várkonyi H. tollából.

Illusztris szerzőnk szerint e könyv, mely csupán bevezetés kíván lenni a neveléslélektan kérdéseibe és speciális szemléletmódjába, nem tarthat számot teljességre, hanem csak a legáltalánosabb problémákat vizsgálja. Tartalmi szempontból három részre tagolódik. Az „első“, úgynevezett „Bevezetés“, a neveléslélektan tárgyát, feladatait, tárgykörét, kutatásainak módszerét, céljait ismerteti. A „második“ a „nevelőhatások lélektana“, amelyet szerzőnk először általában, majd csoportosítva fejteget. E tanítási és nevelési motívumok gazdag tárházából a tapasztalatoknak életfejlesztő, erősítő injekcióit vihetjük magunkkal, gyakorlati tevékenységünk szolgálatára. Szó van itt a tapasztalatszerzés, feldolgozás, szemlélet, érdeklődés, emlékezet, értelem működéséről, sőt még ennek fokait és fajtáit is bemutatja szerzőnk. S ha az értelem hideg világából a szívképzés, egyéni élet kitermelés birodalmába óhajtunk lépni, úgy nevelőhatások keretén belül a példaadás, pedagógiai szeretet, kényszer szuggesztio stb. alapvető elveit tanulmányozhatjuk a legmodernebb, legmélyebbszintű, legpraktikusabb beállításban. A harmadik rész tükröként mutatja a „nevelő és növendék lélektan“-i jellegzetességeit. E tükrök olyan pozitív képet ad, amelynek szemlélete, ismerete az oktató-nevelői eljárás legplasztikusabb meghatározója.

Dr. Várkonyi H., a szegedi Ferencz József Tud. Egyetem pedagógiai tanszékének professzora, kiváló tudásával, a kísérleti lélektan területén kifejlesztett széleskörű munkásságából leszűrt tapasztalataival fűszerezve logikus, világos feldolgozásban olyan munkával ajándékozta meg a magyar nevelőket, amelynek tanulmányozása öntudatosá teheti, fejlesztheti, gazdagíthatja, sikeressé teheti azoknak gondolkodását és tevékenységét, „*kiket az istenek szerettek és pedagógussá tettek*.“

Dr. Bárány Irén.

Zuckermann Ferenc dr.: Iskolai egészségvédelem. Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt. Budapest, 1937. N. 80, 158 l. Ára fűzve 3.—P.

A budapesti kereskedelmi akadémiának pedagógus-körökben jól ismert orvosa minden tekintetben a kor színvonalán álló iskola-egészségügyi művel gyarapította e nemben szegényes pedagógiai irodalmunkat. A szerzőnek komoly folyóiratcikkei alapján teljes bizalommal vettük kezünkbe rendszeres iskolaegészségügyi művét, s jogos várakozásunkban nem esalódtunk, mert

könyve ügyes összefoglalását adja mindannak, amit e tárgykörből orvosnak és nevelőnek tudnia kell.

A testnevelés és egészségvédelem világszerte hangos jelszavá lett és mindenütt nagy erőfeszítéseket tesznek egy erőteljesebb nemzedék nevelésére; az „ép testben ép lélek“ gondolata sohasem volt olyan eleven hit és követelmény, mint napjainkban. Ez a szállóige azonban mindaddig pusztá jelszó marad, amíg a tanítók és tanárok képzésében hiányzik az iskolai egészségvédelmi kiképzés, és amíg minden iskola nem rendelkezik erre a célra kiképzett iskolaorvossal. A korszerű iskolai nevelés feltételei az iskolai egészségügyben járatos tanítók-tanárok, s a pedagógiai kiképzésben részesült iskolaorvosok.

A szerző könyvének egyszerű átlapozgatásából kitűnik, hogy az iskolaegészségügy problémái nem egyoldalúan a testi nevelésre korlátozódnak, hanem sokirányú lélektani és szociológiai gyökerei vannak. A mű alapgondolata: „A gyermek egészséges volta előfeltétele iskolai és iskolán kívüli nevelésének és így későbbi boldogulásának, állampolgári, emberi kötelességei teljesítésének.“ A betegség nem csupán a munkaképességet és az értelmi teljesítőképességet csökkenti vagy gátolja, hanem súlyos jellembeli elváltozásokat is okozhat. Ezért kell a betegség megelőzésére törekedni. „A testi nevelés célja, hogy növendékünk az emberi kor legvégső határát a legnagyobb testi és szellemi teljesítőképesség mellett, — tehát egészségben — érje el.“ „Az iskola célkitűzésének csak akkor képes megfelelni, ha otthon szerűvé válik, ha a növendék szívesen tartózkodik falai között, ha vágyódik tanítói után, ha nem börtönnek érzi, ahová csak a kényszer köti, hanem ahol szeretetteljes irányítás mellett tanulhat, szórakozhatik, fejlődhetik.“

A szerző az értelmi nevelés körében szól a figyelemről s a figyelmet gátló körülményekről, az értelmevizsgálatról (teszt), a lelki higiéniáról, a tehetségvédelemről, a túlterhelésről, a szünet felhasználásáról. Igen tanulságos az otthoni tanulásról szóló fejtegetés. A tanulás intenzitását csökkenti:

1. A tanuló alacsony értelmi foka.

2. Valamely tárgy iránti csekély érdeklődés, mert:

a) a tanár nem tud tárgya iránt érdeklődést kelteni;

b) más tárgyak iránt jobban érdeklődik a tanuló;

c) a szülők ellentéte, betegség, anyagi gondok eltérítik a tanulót tanulmányaitól;

d) pubertás, menstruáció, onánia következtében kisebbfokú az érdeklődés;

e) az alkoholfogyasztás is gátolhatja az iskolai munka elvégzését;

f) a tanulónak nincs önbizalma;

g) túlságosan sok a lecke.

3. A tanuló rossz egészségi állapota.

4. A helytelen időbeosztás: étkezés után nem lehet mindjárt tanulni, mert az emésztőszerveknek bőséges vérellátásra van szükségük; a reggeli tanulás nagyon eredményes, de főként a tanultak ismétlésére kell a reggeli időt fordítani.

5. Fáradtan tanul a gyermek, mert túlságosan sok szellemi munkát végez, vagy pedig testileg fáradt, pl. torna vagy sport után nehezen megy a tanulás, mert a testi munka szellemileg is fáraszt.

6. A tanártól való félelem nagy mértékben csökkenti a tanuló teljesítő-képességét.

7. Az elégtelen alvás akadálya a tanulásnak.

8. A tanulásra alkalmas hely hiánya gyakran okozza a gyenge előmenetelt.

9. Megélhetési nehézségek, kenyérkereseti tevékenység akadályozza a rendszeres tanulást.

Naponta három óránál hosszabb ideig nem szabad tanulni.

Az idevágó további hasznos fejtegetések a tanulás módjáról, a tanuló-típusokról, az ismétlésről, az osztályozásról s az osztott és osztatlan tanítási időről szólnak.

Orvosi szempontból beszél a szerző a szabadlevegős iskoláról, az osztály-ról és a koedukációról, az órarendről és tantárgyfelosztásról, a tankönyv, írás és kézimunkáról, az iskola és a szülői ház kapcsolatáról, valamint a pályaválasztásról.

Az erkölcsi nevelés körébe vágó problémák közül tárgyalja az iskolai fegyelmelés (önkormányzat, büntetés) kérdését és ismerteti a cserkészlet s az Ifjúsági Vöröskereszt jelentőségét.

Nagyon tanulságosak a szorosabb értelemben vett iskolaegészségügyi kérdések: testgyakorlás és sportolás; testi fogyatékoság, testtartás, lúdtalp; ki-rándulás; szexualpedagógia; a szegény tanulók segítése; az iskolaépület; a pad; világítás; szellőztetés; fűtés; az iskola vizellátása; mosdó és fürdő; illemhely; az iskolaépület tisztántartása; a fertőző betegségek megelőzése; a szív higiéniája; az orr, garat és tüdő higiéniája; dohányzás, ének; a száj higiéniája; a szem higiéniája; a fül higiéniája; beszédhibák; bőrápolás; alkohol-fogyasztás; baleset és első segélynyújtás; a tanuló lakása; táplálkozás, növekedés; testmérés; ruházatkódás; a mulasztások igazolása; az osztályfőnöki óra; az iskolaorvos; iskolanővér; egészségőr; iskolapszichológus, iskolaigazgató; az egészségvédelmi ismeretek terjesztése. Ezek mind a tanár munkájával szorosán összefüggő kérdések.

Ez a tartalomjegyzékre sűrített rövid ismertetés is mutatja Z. könyvének rendkívüli gazdagságát, értékes tartalmát, hűzgapótóló jelentőségét. Ha terjedelemben el is marad Schuschny Henrik: „Iskola és egészség“ című műve mögött, s ha nem is lép fel H. Selter: „Handbuch der deutschen Schulhygiene“ című művének igényeivel, mégis éppen kisebb terjedelménél és gyakorlatiasságánál fogva nagyobb hasznát veheti a gyakorlati pedagógus. A szülői értekezletnek számára is sok időszerű anyagot tartalmaz.

A könyvnek előnyére vált volna az idevonatkozó szakirodalom számbá-vétele, amely egyúttal útbaigazítást nyújtana az egyik-másik kérdés iránt bővebben érdeklődő olvasónak.

Zuckermann iskolaegészségügyi művét egyetlen iskola sem nélkülözheti.

Szántó Lőrinc.

Baranyai Mária és Keleti Adolf: A magyar nevelésügyi folyóiratok bibliográfiája 1841—1936. A Fővárosi Pedagógiai Könyvtár kiadványai, 3. szám. Budapest, 1937. Lex^o. 150 l.

Nehéz munkára vállalkoztak a szerzők, amikor egy évszázad nevelésügyi